Sławomir Sztobryn

Słowo wstępne

Kolejny, czwarty już tom serii *Pedagogika Filozoficzna* poświęciliśmy problematyce przemian, jakie następowały w dziejach filozoficznego myślenia o wychowaniu. Ujęcie tych przemian ma zarówno wektor wertykalny, jak i horyzontalny, odnoszący się do czasu i przestrzeni, co w jakimś stopniu odzwierciedla struktura tego tomu. Zaproponowane poniżej teksty nie stanowią jednak z pewnością syntetycznej i wspólnie wygenerowanej wykładni form, treści i okoliczności, w których te metamorfozy zachodziły. W poszukiwaniu źródeł filozofii wychowania sięgnęliśmy po koncepcje klasycznej Grecji, aby ukazać, jak w kolejnych epokach mądrość starożytnych odciska się w świecie pojęć, postaw i dzieł, które pojawiły się później. Zgodnie z pewną już tradycją spotkań członków Towarzystwa Pedagogiki Filozoficznej oraz gości zaproszonych z kraju i zagranicy kontynuujemy niniejszym tomem wielogłos i dyskusję prowadzoną w różnych obszarach temporalnych i w różnych ujęciach metodologicznych. Kolejnym składnikiem tego tomu, przyjętym od samego początku wydawania serii, jest egzemplifikacja filozofii wychowania w orbicie jednej twórczej biografii. Tym razem grono Autorów przywołało twórczość Bogdana Nawroczyńskiego, jednego z najwybitniejszych reprezentantów dwudziestowiecznej pedagogiki filozoficznej na naszym gruncie. Bliższe informacje o zawartości poszczególnych części znajdzie Czytelnik w osobnych do nich wprowadzeniach.

Ponieważ jest to kolejny tom serii ukazującej się jako pokłosie naukowych spotkań Towarzystwa, będący zarazem zapowiedzią następnego, warto tu kilka słów poświęcić Towarzystwu Pedagogiki Filozoficznej oraz jego działaniom, ono to bowiem jest inspiratorem zarówno badań, jak i seminariów. TPF jest jednocześnie jednym z mecenasów, obok Wydziału Nauk o Wychowaniu UŁ, finansujących tę publikację.

Zmieniające się warunki społeczno-polityczne, będące co prawda jedynie obwodem tego, co dokonuje się w sferze nauk o wychowaniu, umożliwiły w Polsce swoisty renesans refleksji filozoficzno-pedagogicznej. Jest to widoczne zarówno w publikacjach, których liczba wyraźnie wzrosła po roku 1989, jak i w instytucjonalizacji tego typu badań w postaci katedr, zakładów czy pracowni funkcjonujących w tym obszarze. Obecnie mamy w Polsce jedną Katedrę Filozofii Wychowania,

działającą od 1996 r., której twórcą był prof. Wojciech Chudy. Na Uniwersytecie Gdańskim istnieje Zakład Filozofii Wychowania i Studiów Kulturowych kierowany przez prof. Tomasza Szkudlarkę, w Łodzi od 2005 r. funkcjonuje kierowany przeze mnie Zakład Pedagogiki Filozoficznej. Na Uniwersytecie Warszawskim działa Zakład Filozoficznych Podstaw Pedagogiki prowadzony przez dr. Jana Rutkowskiego. Instytucjonalizacja pedagogiki filozoficznej nie zamyka się oczywiście w wymienionych wyżej zespołach, przez jakiś czas istniała Katedra Filozofii Edukacji i Pedagogiki Kultury na Uniwersytecie w Bydgoszczy, w której czołową rolę odgrywali profesorowie Monika i Lech Witkowsy. Jednakże zarówno w tym ośrodku, jak i w kilku innych zespoły rozpadły się. Pierwszym, i jak dotąd jedynym, w pełni zintegrowanym i działającym niezależnie od uniwersytetów, ośrodkiem badań naukowych w zakresie pedagogiki filozoficznej jest TPF skupiające kilkudziesięciu pracowników naukowych z niemal wszystkich uczelni w Polsce. Trwanie Towarzystwa jest niezależne od doraźnej polityki kadrowej na uczelniach i subiektywnych ambicji, a szybkie postępy w karierach naukowych jego członków świadczą o ogromnym potencjale i dynamice Towarzystwa. Ta dynamika jest dostrzegalna również w kooperacji TPF z podobnymi instytucjami spoza Polski. W maju 2011 r. w Pradze zostało utworzone nowe towarzystwo naukowe pod nazwą Central European Philosophy of Education Society (CEUPES), na którego czele stoi prof. Nadieżda Pelcova z Uniwersytetu Karola w Pradze, a funkcje wiceprezesów objęli prof. Blanka Kudláčova z Uniwersytetu w Trnavie oraz prof. Sławomir Sztobryn. W zarządzie CEUPES zasiada również sekretarz TPF dr Marcin Wasilewski. W ten oto sposób realizuje się w praktyce wypowiedziane na łamach *Chowanny* wieszcze przesłanie B. Trentowskiego o szczególnej, kreatywnej roli słowiańszczyzny w dziedzinie filozofii wychowania. Warto w tym miejscu dodać, że współpraca naukowa sięga daleko poza granice Polski, są bowiem wśród członków Towarzystwa liczni pedagodzy z innych krajów. Wymiernym przykładem takiej współpracy jest wspólna organizacja konferencji, a później także współredakcja tomu pokonferencyjnego zatytułowanego *Kontexty filosofie vychovy v historickiej a soucasnej perspektivie*, eds Blanka Kudláčova i Sławomir Sztobryn, Trnava 2011. TPF przyjęło również patronat nad serią wydawniczą zatytułowaną *Filozofia i Pedagogika* redagowaną przez prof. Andrzeja Murzyna, członka TPF. Jej pierwszy tom został poświęcony *Paidei starożytnej Grecji i Rzymu* (Kraków 2011). Planowana jest również zbiorowa publikacja pod roboczym tytułem *Historia myśli pedagogicznej* stawiająca problemy historiografii pedagogicznej w, różnym od idiografii historyków, kontekście filozoficznym. Między zjazdami towarzystwa odbywają się także robocze seminaria naukowe. Seminarium lubelskie (listopad 2011) poświęcone było poszukiwaniu związków filozofii wychowania z praktyką pedagogiczną. Zorganizowane zostało przez Katedrę Filozofii Wychowania KUL i TPF, a jego liderem była dr Anna Szudra-Barszcz, członek TPF. Największym jednak przedsięwzięciem organizacyjnym i naukowym w najbliższym czasie (jesień 2012) będzie V zjazd TPF w Pradze

czeskiej, w ramach którego zainicjowane zostanie zagadnienie *Filozofii wychowania w Europie Środkowej*. Badania i spotkania naukowe uczonych z Europy Środkowej zainteresowanych kultywowaniem i rozwijaniem filozofii wychowania we własnych środowiskach naukowych zetkną się z analogicznymi badaniami sąsiadów. W dobie jednoczenia się Europy taka komparatystyka przyniesie z pewnością ożywczy powiew zarówno w odniesieniu do działań w skali narodowej, jak i w szerokim kontekście kultury europejskiej. Jednocześnie V Zjazd TPF będzie ważnym zgromadzeniem członków Towarzystwa, które zaprojektuje jego dalsze przedsięwzięcia naukowe i organizacyjne.

Nasi członkowie – dr Andrzej Rayský, dr Jarosław Gara, dr Michał Głazewski, dr Dariusz Stępkowski i mgr Tomasz Kopczyński – uzyskali ostatnio, odpowiednio, cztery pierwszy stopień naukowy doktora habilitowanego, natomiast ostatni stopień doktora. Są to pierwsze nominacje członków Towarzystwa, zapowiadające znaczące przyspieszenie jego rozwoju w sensie merytorycznym i formalnym. Zarząd Towarzystwa oraz wszyscy jego członkowie składają im w tym miejscu serdeczne gratulacje.

TPF to nie tylko indywidualne sukcesy jego członków oraz wartościowa praca całego zespołu, boryka się ono także z kłopotami typowymi dla instytucji *non profit*. Przez jakiś czas wortal pedagogiki filozoficznej był nieaktywny na skutek uszkodzenia serwera i braku środków na jego naprawę. Szczęśliwie ten problem mamy już za sobą i kontynuujemy publikowanie rocznika „Pedagogika Filozoficzna on-line”, zamierzamy sukcesywnie rozszerzać repozytorium filozofii wychowania oraz wprowadzić nowe elementy, które obecnie pozostają w fazie projektów.

Na koniec chciałbym bardzo serdecznie podziękować recenzentowi tego tomu Panu Profesorowi Robertowi Kwaśnicy, który po raz drugi pochylił się nad zbiorowym wysiłkiem członków Towarzystwa i z wielką rzetelnością go ocenił. Ta dobra intelektualna aura, jaka rozpościera się nad wytworami Towarzystwa, jest dodatkowym źródłem pozytywnej energii dla całego zespołu. Moja osobista wdzięczność należy się także współredaktorom niniejszego tomu – dr. Marcinowi Wasilewskiemu i mgr. Marcinowi Rojkowi, bez których zaangażowania i poświęcenia efekt końcowy nie byłby tak udany.

Podziękowania należą się również Wydawnictwu Uniwersytetu Łódzkiego, a szczególnie Panu Bogusławowi Pielatowi za precyzyjne opracowanie redakcyjne złożonej publikacji, dzięki czemu zyskała ona na jasności i precyzji języka.